

GIẢI PHÁP NÂNG CAO VAI TRÒ CỦA NHÀ NƯỚC TRONG CHỦ ĐỘNG VÀ TÍCH CỰC HỘI NHẬP KINH TẾ QUỐC TẾ Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

TS. Lương Quang Hiền* - TS. Trương Văn Quý*

Hội nhập quốc tế ngày nay đã trở thành xu thế tất yếu khách quan của tiến trình phát triển nhân loại, trong đó, hội nhập kinh tế quốc tế là nội dung cốt lõi, căn bản, cơ sở nền tảng của toàn bộ tiến trình hội nhập. Phát huy vai trò của Nhà nước trong chỉ đạo, điều hành, thúc đẩy tiến trình chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế nhằm gạt hái những thành tựu quan trọng cho công cuộc phát triển kinh tế đất nước theo kịp xu thế phát triển chung của kinh tế nhân loại là đòi hỏi thiết thực của nền kinh tế nước ta trong bối cảnh hiện nay. Bài viết sẽ đi sâu hơn về vấn đề này.

• Từ khóa: Hội nhập quốc tế, vai trò nhà nước, thể chế kinh tế.

Today's international integration has become an objective indispensable trend of the human development process, in which international economic integration is the core, basic content, the foundation of the whole world integration process progress. Promote the role of the State in directing, administering, promoting proactive and active international economic integration in order to reap important achievements for the country's economic development to keep up with the trend. The general development of the human economy is the practical requirement of our country's economy in the current context. The article will go into more depth on this issue.

• Keywords: International integration, state role, economic institutions.

Ngày nhận bài: 25/01/2021

Ngày chuyển phân biện: 26/01/2021

Ngày nhận phân biện: 27/02/2021

Ngày chấp nhận đăng: 01/3/2021

nước trên trường quốc tế không ngừng được cải thiện và nâng cao.

Tuy nhiên, thực tế cũng cho thấy, hiệu quả tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế ở nước ta đến nay vẫn chưa thực sự như mong đợi. Tốc độ tăng trưởng kinh tế còn thấp, chưa tương xứng với tiềm năng và lợi thế của đất nước. Nhiều nguồn lực của nền kinh tế chưa được khai thác, phát huy tốt. Nền kinh tế cũng chưa tranh thủ được tối đa sự hỗ trợ từ bên ngoài cho việc giải quyết, ứng phó hiệu quả trước những khó khăn, thách thức và biến động phức tạp của tiến trình hội nhập.

Một trong những nguyên nhân căn bản của thực trạng đó là do Nhà nước chưa thực sự phát huy tốt vai trò của mình trong chủ động và tích cực chỉ đạo, điều hành tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế; năng lực quản lý, điều tiết kinh tế vĩ mô của Nhà nước vẫn còn nhiều hạn chế, yếu kém; hệ thống pháp luật, bộ máy hành chính Nhà nước chưa đáp ứng tốt nhất những đòi hỏi của tiến trình hội nhập và yêu cầu phát triển đất nước, v.v...

Những năm qua, Nhà nước Việt Nam đã đề ra nhiều chính sách định hướng đúng đắn, đồng thời chỉ đạo triển khai nhiều biện pháp thúc đẩy nền kinh tế hội nhập ngày càng mạnh mẽ vào thể chế kinh tế khu vực và thế giới. Nhờ đó chúng ta đã khai thác được nhiều giá trị từ tiến trình hội nhập cho thúc đẩy kinh tế phát triển, đem lại cho nền kinh tế Việt Nam những bước khởi sắc tốt đẹp với tốc độ tăng trưởng kinh tế khá cao trong nhiều năm, năng lực cạnh tranh và vị thế kinh tế của đất

* Học viện Tài chính

Vì vậy, việc nâng cao vai trò của Nhà nước trong chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế là nhu cầu tất yếu. Hơn thế, trong bối cảnh hội nhập quốc tế có nhiều diễn biến phức tạp như hiện nay, nền kinh tế Việt Nam đang đứng trước nhiều khó khăn, thách thức, Nhà nước càng cần phải kết hợp tối đa nội lực và ngoại lực nhằm củng cố và tăng cường sức mạnh, tiềm lực kinh tế đất nước. Trên cơ sở thực trạng vai trò quản lý, chỉ đạo của Nhà nước và một số vấn đề thực tiễn hội nhập đang đặt ra hiện nay, để thúc đẩy nền kinh tế hội nhập chủ động, tích cực và hiệu quả hơn vào thể chế kinh tế toàn cầu cần triển khai một số giải pháp cơ bản sau:

Một là, tiếp tục đẩy mạnh tiến trình hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa tạo điều kiện cho chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế.

Muốn hội nhập vào thể chế kinh tế toàn cầu, các quốc gia không thể thực thi chính sách phát triển kinh tế biệt lập, khép kín, kế hoạch hóa, tập trung bao cấp theo những nguyên tắc, qui luật vận hành riêng mang tính chủ quan mệnh lệnh, hành chính mà phải thực hiện cải cách, đổi mới chính sách, thể chế kinh tế theo cơ chế thị trường, cam kết tuân thủ nghiêm và đầy đủ các qui định, nguyên tắc, “luật chơi” chung của thị trường. Vì vậy, đối với nước ta, giải pháp quan trọng đầu tiên cần quan tâm trong quá trình phát huy vai trò của Nhà nước trong điều hành, dẫn dắt nền kinh tế là phải tiếp tục đổi mới, đẩy nhanh tiến trình hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường, nhằm tạo môi trường, cơ sở pháp lý thuận lợi, hỗ trợ tốt nhất cho các hoạt động hội nhập. Trong đó tập trung chủ yếu vào những nội dung sau:

Hai là, nỗ lực điều chỉnh, hoàn thiện hệ thống pháp luật phù hợp với các cam kết, luật pháp, thông lệ quốc tế, đáp ứng yêu cầu quản lý kinh tế xã hội trong thời kỳ hội nhập; Nhà nước tiếp tục tạo điều kiện, hỗ trợ, thúc đẩy nền kinh tế hàng hóa phát triển với đa dạng các hình thức sở hữu và các thành phần kinh tế. Tôn trọng, tạo điều kiện phát triển đa dạng các hình thức sở hữu và các thành phần kinh tế nhằm phát huy tối đa sức mạnh tổng hợp của nền kinh tế là vấn đề có ý nghĩa quan trọng trong

việc đảm bảo, thúc đẩy nền kinh tế chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế; Nhà nước cần tích cực hình thành đồng bộ và vận hành thông suốt, có hiệu quả hệ thống các thị trường tạo điều kiện cho chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế.

Ba là, tiếp tục đổi mới chính sách, công cụ, phương thức điều hành, quản lý kinh tế của Nhà nước cho phù hợp với sự phát triển nền kinh tế thị trường trong xu thế hội nhập. Đổi mới các chính sách, công cụ, phương thức quản lý, điều tiết kinh tế của Nhà nước là một trong những công việc quan trọng cần thực hiện nhằm nâng cao hiệu quả quản lý Nhà nước, tạo điều kiện thuận lợi cho chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế ở nước ta.

Đổi mới phương thức quản lý, điều tiết nền kinh tế của Nhà nước cho phù hợp với cơ chế kinh tế thị trường là vấn đề quan trọng để thúc đẩy tăng trưởng kinh tế và hội nhập mạnh mẽ vào thể chế kinh tế thế giới. Do đó, để tạo điều kiện thuận lợi cho chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế, Nhà nước cần tiếp tục nỗ lực đổi mới phương thức quản lý, điều hành vĩ mô nền kinh tế theo những hướng sau:

Tiếp tục đổi mới phương thức chỉ đạo, quản lý của Nhà nước theo hướng tôn trọng nguyên tắc tự do hóa trong cơ chế kinh tế thị trường, xóa bỏ sự can thiệp một cách trực tiếp, sâu sắc, “thô bạo” của Nhà nước trong lĩnh vực kinh tế thông qua các biện pháp mệnh lệnh hành chính, bao cấp, kế hoạch quan liêu, kim hãm tính sáng tạo, tự chủ của mọi chủ thể trong triển khai các hoạt động kinh tế như thời gian trước đây, chuyển sang phương thức quản lý thông qua các chiến lược, kế hoạch, hệ thống pháp luật và các công cụ điều tiết kinh tế vĩ mô khác.

Bốn là, tiếp tục đổi mới, hoàn thiện bộ máy Nhà nước đáp ứng yêu cầu chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế. Căn cứ vào thực trạng năng lực quản lý, điều tiết kinh tế còn nhiều hạn chế, yếu kém của Nhà nước, có thể thấy hiệu quả quá trình đổi mới, hoàn thiện cơ cấu tổ chức, phương thức hoạt động, năng lực, trình độ đội ngũ cán bộ công chức của Nhà nước còn nhiều

bất cập, chưa đáp ứng yêu cầu của tiến trình đổi mới nền kinh tế để chủ động và tích cực tham gia vào tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế, gạt hái những thành tựu như mong đợi. Vì vậy, trong thời gian tới, cần tích cực thực hiện đổi mới, kiện toàn tổ chức và hoạt động của bộ máy Nhà nước theo hướng trong sạch, vững mạnh, tinh giản, gọn nhẹ, hoạt động có hiệu lực và hiệu quả.

Việc xây dựng được đội ngũ cán bộ có trình độ chuyên môn tốt, có tư duy năng động, nhạy bén, có phẩm chất đạo đức trong sáng, biết đặt lợi ích quốc gia lên hàng đầu... là yếu tố quan trọng để thực hiện có hiệu quả việc thúc đẩy nền kinh tế chủ động và tích cực tham gia hội nhập, triển khai thực hiện thành công các kế hoạch, mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của đất nước.

Năm là, nâng cao vai trò, hiệu quả chỉ đạo, điều hành của Nhà nước trong việc tạo lập các điều kiện và môi trường thuận lợi cho chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế.

Nhà nước cần tiếp tục đẩy mạnh hơn nữa các hoạt động mở rộng quan hệ hợp tác kinh tế quốc tế, thu hút đầu tư nhằm tạo cơ hội tốt cho chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế. Trong thời gian tới, Nhà nước cần đặc biệt coi trọng sự phát triển kết cấu hạ tầng, tập trung huy động mọi nguồn lực để đầu tư đồng bộ hệ thống các công trình hạ tầng cơ sở theo hướng ngày càng tiên tiến, hiện đại, tăng tính hấp dẫn và lợi thế cạnh tranh của môi trường đầu tư, thúc đẩy nền kinh tế chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế. Đặc biệt là những hạ tầng quan trọng phục vụ công cuộc hội nhập kinh tế quốc tế.

Sáu là, Nhà nước thúc đẩy phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng yêu cầu của tiến trình hội nhập. Có được nguồn nhân lực chất lượng cao cũng là yêu cầu khách quan, là nhiệm vụ vừa mang tính cấp bách vừa mang tính lâu dài của nền kinh tế trong xu thế hội nhập. Hơn thế, nguồn nhân lực chất lượng cao, giỏi về chuyên môn nghiệp vụ, thành thạo về kỹ năng, chuyên nghiệp trong tác phong, nghiêm túc trong kỷ luật lao động... cũng chính là lợi thế cạnh tranh của đất nước khi tham gia hội nhập. Nhà nước nỗ lực thực hiện các biện pháp đảm bảo ổn định trật tự,

an toàn xã hội, tạo môi trường tốt thu hút đầu tư, thúc đẩy tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế.

Bảy là, nâng cao vai trò quản lý điều hành của Nhà nước trong tiến trình hội nhập. Những năm qua, với những nỗ lực chỉ đạo, điều hành của Nhà nước, tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế ở nước ta đã thu được những thành tựu quan trọng với mức tăng trưởng khá cao so với nhiều quốc gia trong khu vực và trên thế giới, sức mạnh và vị thế kinh tế của đất nước không ngừng được nâng lên, đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân được cải thiện đáng kể. Tuy nhiên, thực tế cũng cho thấy, vai trò quản lý, điều hành của Nhà nước trong tiến trình hội nhập vẫn còn bộc lộ những hạn chế, yếu kém, bất cập; những thành tựu đạt được chưa thực sự tương xứng với tiềm năng và lợi thế của đất nước, nhiều vấn đề nảy sinh trong quá trình hội nhập vẫn chưa thực sự được giải quyết một cách hiệu quả.

Để nâng cao hơn nữa vai trò chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế của Nhà nước trong những năm tới cần quán triệt tốt một số quan điểm định hướng chỉ đạo, đặc biệt là phải đảm bảo tính độc lập, tự chủ và tính định hướng xã hội chủ nghĩa của nền kinh tế, đồng thời nỗ lực thực hiện đồng bộ một số giải pháp cơ bản như: tiếp tục hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường, đổi mới mạnh mẽ các chính sách, công cụ, phương thức điều hành, quản lý kinh tế của Nhà nước; hoàn thiện bộ máy Nhà nước và tạo lập những điều kiện, nguồn lực cần thiết để chủ động và tích cực hội nhập, thúc đẩy nền kinh tế gạt hái những thành tựu phát triển nhanh và bền vững, hoàn thành tốt các mục tiêu lớn của dân tộc: dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh.

Tài liệu tham khảo:

TS Đinh Nguyễn An. Vai trò của Nhà nước trong hội nhập quốc tế của Việt Nam/ Bài đăng trên Tạp chí Lý luận chính trị số 4-2017

<https://nhandan.com.vn/tin-tuc-su-kien/nang-cao-hieu-qua-hoi-nhap-kinh-te-quoc-te-621883/>

<https://nhandan.com.vn/chinhtri/hoi-nhap-kinh-te-quoc-te-mot-diem-sang-trong-cong-tac-doi-ngoai-nam-2020-631068>